

Werelddag zonder Tabak: België en de strijd tegen tabaksgebruik

Op 31 mei is het Werelddag zonder Tabak. Het thema dit jaar is de Kaderconventie ter Bestrijding van het Tabaksgebruik of het Framework Convention Tobacco Control (FCTC). Het FCTC is het eerste internationaal verdrag van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) dat handelt over volksgezondheid. Het legt verplichtingen op aan landen die het verdrag ratificeren. Internationaal bestaat de brede consensus dat de tabaksepidemie alleen met een samenhangend beleid aangepakt kan worden. Dit verdrag is een onverbloemd succes en werd al door 171 landen en de Europese Unie geratificeerd, goed voor 87% van de wereldbevolking. België ratificeerde de kaderconventie op 1 november 2005.

Welke stappen België intussen zette in zijn strijd tegen het tabaksgebruik, wordt met Werelddag zonder Tabak bekend gemaakt. Dan overhandigt de Nationale Coalitie Tegen Tabak een stand van zaken omtrent het rookbeleid in België aan de Minister van Volksgezondheid.

In de periode 2005-2011 boekte België vooruitgang in de bestrijding van het tabaksgebruik. Verschillende initiatieven werden gerealiseerd zoals het rookvrij maken van de openbare publieke plaatsen, het plaatsen van foto's met gezondheidswaarschuwingen op de sigarettenverpakking, de terugbetaling van rookstopconsultaties en de installatie van de tabaksstoplijn. Nochtans stelt de Nationale Coalitie Tegen Tabak vast dat België, vijf jaar na de ratificatie van de FCTC, zijn verplichtingen inzake de Kaderconventie ter Bestrijding van het Tabaksgebruik niet volledig nakomt. Zo bijvoorbeeld is er nog geen plan ter bestrijding van het tabaksgebruik in België en zijn er geen richtlijnen voor de overheid om de invloed van de tabaksindustrie te beperken en transparanter te maken. Bovendien bestaat er geen volledig reclameverbod op tabaksproducten: reclame op de verkooppaats en het tonen van de verpakkingen van tabaksproducten op de verkooppunten is toegestaan. Ten slotte gebeurt de prijsbepaling van tabaksproducten in nauw overleg met de tabaksindustrie. Volgens de Nationale Coalitie Tegen Tabak liggen er nog vele kansen open om het tabaksgebruik in België te verminderen.

Naast het overhandigen van een stand van zaken aan de minister, voert de Nationale Coalitie Tegen Tabak op **dinsdag 31 mei** een laagdrempelige en **positieve actie**. Tussen **7u en 13u** kunnen treinreizigers en passanten in het **NMBS station Brussel Centraal zakjes met bloemenzaad**, folders en bladwijzers krijgen en kunnen ze een **CO-meting** laten uitvoeren. De actie wil rokers aansporen om werk te maken van hun rookstopwens door deze letterlijk te zaaien en te laten groeien. Of hun wens al dan niet zal uitkomen, de oogst is dat rokers een stap zetten naar een rookvrij leven door verandering een kans te geven.

Verder worden er op 31 mei in heel België lokale activiteiten opgezet die het grote publiek informeren over de terugbetaling van rookstopbegeleiding en de beschikbare hulp bij het stoppen met roken.

Meer informatie:

Luk Joossens, Nederlandstalig woordvoerder van de Nationale Coalitie Tegen Tabak: 0486 88 91 22.

Een initiatief van de leden van de Nationale Coalitie Tegen Tabak met de steun van het Fonds ter Bestrijding van de Verslavingen.

De volledige tekst van het verdrag is beschikbaar op de website van de Wereldgezondheidsorganisatie:

<http://whqlibdoc.who.int/publications/2003/9241591013.pdf>.

Thema van de Werelddag zonder Tabak 31 mei 2011: de Kaderconventie van de Wereldgezondheidsorganisatie ter Bestrijding van het Tabaksgebruik en België.

Het thema van de Werelddag zonder Tabak op 31 mei 2011 is de Kaderconventie ter Bestrijding van het Tabaksgebruik (het Framework Convention Tobacco Control, kortweg FCTC). Internationaal bestaat de brede consensus dat de tabaksepidemie alleen met een samenhangend beleid aangepakt kan worden. Het Framework Convention Tobacco Control (FCTC) van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) is het eerste internationaal verdrag dat handelt over volksgezondheid. Dit verdrag is een onverbloemd succes en werd al door 171 landen en de Europese Unie geratificeerd, goed voor 87% van de wereldbevolking. Het FCTC legt verplichtingen op aan landen die het verdrag ratificeren. Op 1 november 2005 heeft België de FCTC geratificeerd.

In de periode 2005-2011 werd er vooruitgang geboekt in de bestrijding van het tabaksgebruik, zoals het rookvrij maken van de openbare publieke plaatsen, het plaatsen van foto's met gezondheidswaarschuwingen op de sigarettenverpakking, de terugbetaling van rookstop consultaties en de installatie van de tabaksstoplijn. Nochtans moeten wij vaststellen dat België, vijf jaar na de ratificatie van de FCTC, zijn verplichtingen inzake de Kaderconventie ter Bestrijding van het Tabaksgebruik niet volledig nakomt, zoals o.a.:

- Er is geen plan ter bestrijding van het tabaksgebruik in België;
- Er zijn geen richtlijnen voor de overheid om de invloed van de tabaksindustrie te beperken en transparanter te maken;
- De strijd tegen smokkel en de prijsbepaling van tabaksproducten wordt in nauw overleg met de tabaksindustrie gedaan;
- Er is geen volledig reclameverbod: reclame op de verkoopplaats en het tonen van de verpakkingen van tabaksproducten op de verkooppunten is toegestaan.

1. Wat houdt het FCTC in?

Het FCTC houdt verplichtingen in diverse domeinen zoals planning, monitoring, fiscale maatregelen, reclame, etikettering, campagnes en hulp bij ontwenning. De volledige tekst van het verdrag is beschikbaar op de website van de Wereldgezondheidsorganisatie:

<http://whqlibdoc.who.int/publications/2003/9241591013.pdf>.

Hieronder belichten we enkele belangrijke artikels uit het verdrag:

Artikel 5.1. Het ontwikkelen en periodiek updaten van een veelomvattend, multi-sectoraal nationaal tabaksontmoedigingsstrategie, -plannen -programma dat in overeenstemming is met FCTC.

Artikel 5.2. Het opzetten en financieren van een nationaal coördinatie centrum of – steunpunt voor tabaksontmoediging dat belast is met het uitwerken van dit plan.

Artikel 5.3. Bij het opzetten en implementeren van tabaksontmoedigingsbeleid dienen maatregelen genomen te worden om dit beleid te beschermen tegen de commerciële en gevestigde belangen van de tabaksindustrie. In 2009 heeft de WHO een richtlijn opgesteld waarin wordt uitgewerkt hoe een land haar tabaksontmoedigingsbeleid tegen de tabaksindustrie kan beschermen. Uitgangspunt is dat er een fundamenteel en onoverbrugbaar conflict bestaat tussen de belangen van de tabaksindustrie en van het volksgezondheidsbeleid. De WHO doet onder meer de volgende dwingende aanbevelingen: het vergroten van het bewustzijn bij het publiek van de inmenging van de industrie met tabaksontmoedigingsbeleid en het nemen van maatregelen om interacties met de industrie te beperken en dit publiekelijk bekend te maken als ze zich voordoen. De Engelse overheid heeft in haar recente tabaksontmoedigingsplan aangekondigd dat ze alle contacten die zij heeft met de tabaksindustrie in het kader van tabaksontmoedigingsbeleid voortaan openbaar maakt. Er dienen geen partnerships met de tabaksindustrie te worden gemaakt in het kader van 'maatschappelijk verantwoord ondernemen'. Activiteiten die de industrie onder deze en vergelijkbare noemers ontplooit worden door de WHO beschouwd als Public Relations-pogingen van de industrie om haar eigen belangen veilig te stellen.

Artikel 6. Het voeren van een accijns- en prijsbeleid om de tabaksconsumptie te verminderen.

Artikel 8. Het implementeren van wettelijke maatregelen om de bevolking te beschermen tegen tabaksrook op de werkplek, in het openbaar vervoer en – waar gewenst – in andere openbare ruimten. Volgens de richtlijnen van artikel 8 van deze conventie, die in juli 2007 werden goedgekeurd, kunnen enkel 100% volledig rookvrije openbare ruimten bescherming bieden tegen passief roken. “Effective measures to provide protection from exposure to tobacco smoke, as envisioned by Article 8 of the WHO Framework Convention, require the total elimination of smoking and tobacco smoke in a particular space or environment in order to create a 100% smoke-free laws

environment... “All people should be protected from exposure to tobacco smoke. All indoor workplaces and indoor public places should be smoke-free.” Bovendien stellen de richtlijnen dat campagnes gevoerd moeten worden om de bevolking voor te lichten over de gezondheidsgevolgen van meeroken en de noodzaak van het rookverbod.

Artikel 11. Het verbieden van verpakkingen die de suggestie kunnen wekken dat een product minder schadelijk is dan andere producten, inclusief aanduidingen als 'licht', en 'mild'. Het verplicht stellen van roterende gezondheidswaarschuwingen op ten minste 30% van de voorzijde, maar liefst tenminste 50% van de voorzijde van de verpakking. Deze waarschuwingen kunnen foto's bevatten.

Artikel 12. Het promoten en versterken van publiek bewustzijn van het belang van tabaksontmoediging, gebruikmakend van alle beschikbare communicatiemiddelen. Meer specifiek dient elk land het publiek toegang te verlenen tot effectieve en uitgebreide voorlichting over de gezondheidsrisico's van roken, inclusief de verslavende aspecten ervan en de risico's van blootstelling aan omgevingstabaksrook. Het publiek dient actief geïnformeerd te worden over deze risico's. Het publiek dient ook vrijelijk toegang te krijgen tot informatie over de tabaksindustrie voor zover dit kan bijdragen aan het gezondheidsdoel van FCTC. Verder dienen er trainings- of bewustwordingsprogramma's over tabaksontmoediging te worden aangeboden aan relevante professionals zoals artsen, besluitvormers, media, buurtwerkers en leraren. Publieke en private organisaties moeten worden geïnformeerd en betrokken bij het ontwikkelen van intersectorale programma's en strategieën voor tabaksontmoediging. Tot slot dient het publiek te worden geïnformeerd over de nadelige gevolgen voor de gezondheid, economie en milieu van de productie en consumptie van tabak.

Artikel 13. Het verbieden van alle vormen van tabaksreclame- of promotie.

Artikel 14. Het ontwikkelen en verspreiden van evidence-based richtlijnen voor de behandeling van tabaksverslaving. Het implementeren van effectieve rookstopprogramma's in settings zoals scholen, gezondheidszorgfaciliteiten, werkplekken en sportfaciliteiten. Het opnemen van de diagnose en behandeling van tabaksverslaving en counseling in nationale voorlichtingsprogramma's en -strategieën. Het opzetten van faciliteiten voor het diagnosticeren en behandelen van tabaksverslaving in de gezondheidszorg. Het samenwerken met andere partijen teneinde de verkrijgbaarheid van hulpmiddelen voor de behandeling van tabaksverslaving, waaronder farmaceutische hulpmiddelen, te vergemakkelijken en goedkoper te maken.

2. De stand van zaken

Artikel 5.1: Er is geen plan ter bestrijding van het tabaksgebruik in België. (overtreding)

Artikel 5.2: Er is geen nationaal coördinatiecentrum of –steunpunt voor tabaksontmoediging dat belast is met het uitwerken van een plan ter bestrijding van het tabaksgebruik. (overtreding)

Artikel 5.3: Er bestaan op overheidsgebied geen richtlijnen om de invloed van de tabaksindustrie in te perken. Wanneer contacten tussen overheid en tabaksindustrie nodig zouden zijn, bestaan er geen richtlijnen om transparantie over deze contacten te waarborgen. In 2007 heeft Philip Morris International en in 2009 Japan Tobacco International een Memorandum of Understanding met de Belgische overheid afgesloten over de smokkel van sigaretten, waarvan de inhoud niet publiek bekend werd gemaakt. Het sluiten van een Memorandum of Understanding is in tegenspraak met artikel 5.3. Bovendien verergert het niet bekend maken van de inhoud van de Memorandum of Understanding de overtreding. (diverse overtredingen)

Artikel 6: De prijsverhogingen van tabaksproducten worden bepaald in samenspraak met de tabaksindustrie. (zware overtreding)

Artikel 8: Vanaf 1 juli 2011 geldt er een volledig rookverbod in gesloten en openbare plaatsen. Roken in afgesloten en geventileerde rookkamers zonder dienstverlening blijft toegestaan. Geen mediacampagne is voorzien om de rookvrije wetgeving aan te kondigen. (rookkamers zijn in strijd met de FCTC, alsook het ontbreken van media campagnes)

Artikel 11: Er is een verbod op aanduidingen zoals mild en *light* en er zijn gezondheidswaarschuwingen op de voor- en achterkant van de verpakking van tabaksproducten. (geen overtreding)

Artikel 12: Er zijn nauwelijks mediacampagnes ter bestrijding van het roken. (overtreding)

Artikel 13: Er is een reclameverbod voor tabaksproducten, maar reclame op de verkoopplaats, het tonen van de verpakkingen van tabaksproducten op de verkoopplaats en indirecte tabaksreclame (zoals voor Marlboro classics) worden toegestaan. (diverse overtredingen)

Artikel 14: Er is een gans gamma ter ondersteuning van het stoppen met roken. (verbetering is mogelijk, maar geen evidente overtreding).